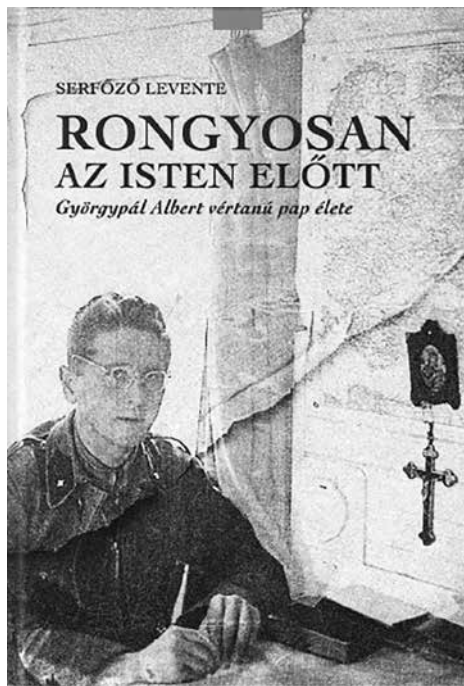

A szóval tartás

„a tő az égben van”
(Györgypál Albert)

Serfőző Levente a *Rongyosan az Isten előtt* című könyvében egy fiatal és korán eltávozott katolikus pap életét tárja elénk, akinek útja azonban nem egy ponton találkozást mutat a szerzőével. Györgypál Albert erdélyi, majd partiumi gyökerei és léte, illetve a szegedi teológiai tanulmányok ugyanis közösséget képeznek a *Rongyosan az Isten előtt* írójával. A kötet mindkét ajánlója, Böcskei László nagyváradi és Kiss-Rigó László szeged-csanádi püspök kitér történeteink elmondásának szükségességére, így Györgypál Albert sorsának megismertetésére. Az esemény sor és annak értelmezése ilyen módon válhat hagyományunk részévé, azaz mint hagyomány ekképpen állhat a múlt és a jelen metszéspontjában. Ahhoz viszont, hogy a jelenben a fiatal lelkészről tudásunk legyen, a történetét el kell mondani, vagyis működtetni kell a hagyomány mechanizmusát. A két püspök tehát Györgypál Albert hagyományunkban tartásában látja Serfőző Levente munkájának nagy erényét.

A könyv főalakja egész életében a múlt átírásának erőszakosságát tapasztalhatta meg. Ez a történelmi mozgások következménye volt. Egyrészt a határok átrajzolása miatt a családja arra kényszerült, hogy elhagyja otthonát. Az egész egyházmegyére kihatással volt a területi alakítás, hiszen annak felépítését, összetételét szintén

átformálták a béke feltételei. Az addig megtartott és életben tartott rend felüggesztődött.

Másrészt Györgypál Albert a kommunista ideológia hagyománydeformálásával gyakorló papként később szembesült. Az említett gondolatrendszer a múlt eltörlésének vágyát, sürgetését csak önnön ideológiájának szolgálatában vette fel. Ha ez nem így lenne, akkor alkalmazói nem emlékeztettek volna folyton-folyvást az egyének előző időszakokban betöltött társadalmi szerepére, látásmódjára. A hatalom nagyváradi gyakorlói pontos információkkal rendelkeztek a pap állomásairól. Serfőző Levente ugyanakkor azt sugallja magyarázatá-

ban, hogy a Securitatét, a kommunista Állambiztonsági Osztályt a múltból és a jelenből leginkább két aspektus foglalkoztatta: Györgypál Albert 1944. március 4. és 18. között megírt három cikke (*Mit láttam Oroszországban?*) és a környezetre, főként a fiatalokra tett lehetséges hatás. Érzékelnünk kell a megjegyzésben, hogy a hatás az egyház világerőtelmezésének terjesztését jelenti. Ez természetesen nem választható el a Nagyváradra került fiatal teológiai jártasságától. Ő az oroszországi körülményekkel a háború során tábori lelkészként szembesült. A *Magyar Lapok*ban publikált cikksorozatban bemutatta a bolsevista eszmerendszer Istent tagadó létét, az ideológia álságait, az általános szegénységet és éhezést. Ha a jegyzőkönyvben írott formában nem erősítette volna meg a cikkekben olvashatókat, akkor talán elfogadóbb lett volna vele a hatalom („Én mindent hiszek, amit a cikkekben írtam [...]”; 110.). Tudható ugyanis, hogy az előző rendszerben a mímelés a túlélés záloga volt.

Györgypál Albert igazsághoz való ragaszkodása azonban érthetetlen volt az alkalmazkodók számára. Nekik a mindennapokban sem a hit képezte a problémát, hanem annak vállalása. Erről több kötetben beszámol például Visky Ferenc, Visky Júlia vagy Richard Wurmbrand. Az elfedés és a mímelés logikája érhető tetten a fiatal pap internálásának elrendelésekor is: a határozat felelősségét senki nem vette magára („[a] hivatalosnak nevezett dokumentumot név nélkül, lepecsételve, egy felismerhetetlen szignó kíséretében tették hivatalossá. Ez annyit feltételez, hogy a hivatalos véghatározathoz senki nem adta a nevét”; 112.).

Napjaink elemzője felvet, majd gyorsan lezár egy lehetséges, kisebbségi lét-höz kötődő magyarázatot. Fontos elem, ugyanakkor nem kizárólagos, hogy a lelképásztor magyarként munkálkodott az 1944 őszi szovjet-román megszállás alá került Nagyváradon. Vélhetően Serfőző Levente nem szeretne belebonnyolódni hosszas történelmi és filozófiai fejtegetésekbe a kisebbség-többség fogalom párosával kapcsolatban – gyaníthatóan az adott egyén sorsát nem világitaná meg jobban –, hanem egy eszmerendszer megsemmisítést eredményező tettet húzza alá. Az író szerint az üldöztetésnek ideológiai meghatározottságai az erősebbek („[a]z eljárás tehát nem feltétlen a nemzetiségi, mint inkább a világnézeti motívumoktól vezérelt folyamat volt”, 109.). Györgypál Albert a kegyetlen, testi, lelki megaláztatásokkal és fenyegetésekkel teli hónapok után a börtönből kikerülve rendkívül rossz állapotban volt 1945-ben. Papi teendőit szinte egy éven keresztül igyekezett ellátni a megfigyelések közepette, ám szervezete nem bírta a megerőltetéseket. A vincés nővérek Szent József Szanatóriumába került, ahol 1947. július 19-én következett be halála.

A mindössze 33 évet élt, nagy filozófiai, teológiai olvasottsággal rendelkező, a *Cor Unum* folyóiratban rendszeresen publikáló, fordító, tanulmányíró pap közösség-szervező tevékenysége kimagasló volt. Tudása mellett a hívek megszólítása, a velük való együtt gondolkodás, segítségük elengedhetetlen lehetett számára. Ebből is következik és a képekből látható, hogy sokan kísérték utolsó útjára. Szeretettel viseltettek iránta, s ezért rengetegen ereklyeként vágtak a ruhájából darabokat. Ez a közösségi tett ihlette a könyv címét.

A kötetnek a függelékében pár oldalon megtalálhatók részletek Györgypál Albert írásaiból, jegyzeteiből, leveleiből. Ezek a kisebb passzusok bizonyítják, hogy meglátásai jelentősek és a szövegei érdekesekek még mély elemzésekre.

Serfőző Levente, a szeged-csanádi egyházmegye oktatásért felelős püspöki helynöke *Rongyosan az Isten előtt* munkájában Györgypál Albert életét

nagy részletesség tárja fel gondosan, képekkel bőségesen ellátva. A kötet egésze szép nyelvvvel bír, és mutatja a szerző személyes elköteleződését a fiatal lelkész emlékezetben tartása iránt. A szegedi Lectum Kiadónál idén megjelent könyv mindenképpen hiánypótlást teljesít.

Kovács Flóra

